1940 ий
12
ИЮНЬ
№54 (667)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ӱрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

10 июньышто Совет Пӧртеш Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийже почылто. Снимкыште (шолаште): Марийский АССР Верховный Совет Президиумын членже-шамыч; покшелне—Марийский АССР Верховный Совет Председатель Р. М. Мамаев да председательын заместительже-шамыч М. С. Воронова ден Ю. Х. Хайруллин; пурлаште—Калык Комиссар-шамыч. Фото М. Чуршуковын.

МАРИЙСКИЙ РЕСПУБЛИКЫН 1940 ИЙЛАН БЮДЖЕТШЕ

Ончылгече Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийже почылто. Первый кум заседанийлаште депутат-шамыч Марийский АССР-ын 1940 ийлан бюджетшым утвердитлымаш ден Марийский АССР-ын 1939 ийысе бюджетшым шуктымо нерген вопросым обсуждатлышт. Сессийыште Марийский АССР-ын Финансе Калык Комиссарже Стемасов йолташ шке докладыштыже мемнан республикын кушмыжым да виянгмыжым келгын овчыктен пуыш.

Большевистский партийын, Советский правительствын да лично Сталин йолташын кажне кечын тыршымашышт СССР-ын моло калыкше дене тӧрак марий калыкланат культурный да зажиточный илышым обеспечитлен. Тидым теве тышечын раш ужаш лиеш. Промышленностьын продукцийже 1938 ий дене тангастарымаште 12 миллион теҥгелан кугемын, тиде 37,8 процентым составитла. Пашан производительностьшо 1939 ийыште 31,7 процентлан кушкын.

Ял озанлыкым виянгымашке ятыр окса пыштылтын. Санденак мемнан ял озанлык кодшо ийыште ончычык кугу ошкылым ыштен. 1939 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкыште 264 ончыл колхоз гына участвоватленыт, а 1940 ийыште 412 колхоз-шамыч выставкын участникше-шамыч улыт.

Социально - культурный мероприятийланат окса шагал огыл кучылталтын.

Марийский АССР Верховный Советын Кокымшо Сессийже 1939 ийлан республикын бюджетшым 91.236,7 тӱжем теҥгем утвердитлен ыле. Тиде бюджетым доход шотышто 93.617,9 тӱжем теҥгелан але 102,6 процентлан шуктымо. Расход шотышто 92.015,5 тӱжем теҥгелан шуктылтын, тиде 100,8 процентым составитла.

Тиде чылажат ленинско-сталинский национальный политикын торжествожо нерген, марийский республикысе калыкын илышыже пиалан улмо нерген ойла.

Республиканский, районный да поселковый бюджет-шамыч тичмашын шуктылтыныт. Но сельсовет-шамычын бюджетышт доход шотышто 91,7 процентлан, расход шотышто 90,4 процентлан гына шуктылтын. Утларакше социально-культурный мероприятийлан (лудмо пӧрт, аза ыштыме пӧрт, трахомотозный пункт, молат) ойырымо оксам тӱрыс кучылтмо огыл. Тиде пашаште комсомольский организаций-шамычат титакан улыт. Нуно социально-культурный учреждений-шамычым ыштымашке, нунын пашаштым саемдымаште йӧршеш ситыдымын полшеныт. Республикысе комсомольский организаций ончыклык пашаштыже тышечын серьезный выводым ыштышаш.

Теҥгече Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийже Марийский республикын 1940 ийлан бюджетшым обсуждатлыш. 1940 ийлан Марийский АССР-ын бюджетше доходым 101.774,7 тӱжем теҥгем палемда. Тиде 1939 ий дене тангастарымаште 10.538 тӱжем теҥгелан але 11,6 процентлан кугурак лиеш.

Марийский республикын шемерже-шамыч 1940 ийлан бюджетыште пеҥгыдемдыме цифра-шамычым кугу куанымаш дене вашлийыт. Нуно, бюджетым, мемнан республикын калык озанлыкым адакат утларак виянгдышашым, автономный национальный республикын ончыкыжо эше чот пеледшашыжым рашак ужыт.

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН КУМЫШО СЕССИЙЖЕ *СТАЛИН йолташлан*

Шерге Иосиф Виссарионович!

Тыланет, пӱтынь тӱнясе шемер шамычын другшылан, вождьшылан да учительжылан, человечествын путырак кугу генийжылан социализмын путырак кугу сенымашыже - шамычын организаторжылан да руководительжылан, Марийский Автономный Советский Социалистический Республика Верховный Советын Кумышо Сессийже Марийский АССР-ысе чыла шемер-шамычын лӱмышт дене келге йӧратымаш да мучашдымын преданность чувствым, мемнан калык нерген Тыйын ачала тыршыметлан шокшын таум ыштыме чувствым ойла да Тыланет шкенжын шокшо большевистский саламжым колта!

Большевик-шамыч великий партийын вуйлатымыже почеш, Тыйын кече еда тыршымет дене Марийский республика, ожнысо царский Российын шеҥгелан кодшо да кӱчызылык пусак гыч, кушто правадымылык, гнет да жестокий эксплоатаций озаланен,—эрыкан, тӧр праван, пеледалтше социалистический республикыш савырнен.

Шемер-шамыч массын шӱдӧ ий дене шонен илымышт мемнан элыште—шалаташ лийдыме виян да куатан элыште, пиалан, культурный да куанымашан илыш элыште ыдде илышыш пурталтын.

Сталинский конституцийын чот волгалтарен шогымыжо дене Марийский республика пеледалтеш, тудын промышленность ден социалистический ял озанлыкше кушкын шогат. Промышленный предприятий-шамычыш кызытсе эн у техникым пуртымо, ял озанлыкыште шӱдӧ дене трактор, комбайн да моло сложный ял озанлык машина-шамыч пашам ыштат.

Промышленность ден социалистический земледелийын продукцийышт ий гыч ийыш нӧлталтеш. Марий калыкын—форма дене национальный, содержаний дене социалистический культуржо кушкеш.

Советский власть ийлаште республикыштына национальный кадр - шамыч кушкыныт, лу дене эн сай ен - шамыч кукшо правительственный наградым—орден ден медаль - шамычым налыныт. Марий калыкын шуко эргыже-шамыч финский белогвардейщина ваштареш Советский родина верч, Ленин—Сталин паша верч лӱддымын да мужественно кучедалыныт.

Чыла нине сеҥымаш-шамычна дене ме, эн ончычак, мемнан славный большевистский партийлан да Тыланет, мемнан шерге да йӧратыме Иосиф Виссарионович, обязан улына! Мемнан элын да мемнан республикын пеш кугу сеҥымашышт ленинско-сталинский национальный политикын торжествожо нерген путырак раш ончыктат.

Ме, Марийский АССР Верховный Советын депутатше-шамыч, мемнан республикысе пӱтынь калык лӱм дене Тыйым, шерге Сталин йолташ, ӱшандарена: мемнан партий да тудын Центральный Комитетше йыр, Тыйын йырет, Сталин йолташ, ме эше утларак чакырак лийына.

Мемнан куатле родинын боевой виижым да обороноспособностьшым нойыде пеҥгыдемдаш тӱҥалына, большевистский бдительностьым эше кӱшкӧ нӧлталына, мемнан куатнам лушкыдемдаш тӧчышӧ тушман-шамычын чыла да чыла тӱрлӧ тӧчымашыштым кырен шалаташ тӱҥалына. Коммунизмын волгалтше вершиныже дек мемнан сеҥымаш дене кайымынам тушман-шамычын вимогай тӧчымашыштат шогалтен огыт керт!

Тыйым, Сталин йолташ, ӱшандарена: партий ден Правительствын первый ӱжмышт почеш Марийский республикын пӱтынь калыкше Советский Союзын чыла калыкше-шамыч дене пырля мемнан родинам аралаш шогалеш да социализм элын священный рубежше-шамыч ӱмбак кидым шуяш кӧ тоштеш гын, тудым пуракын шалата.

Мемнан партий XVIII сʼездын исторический решенийже-шамычым тичмашын шуктымашке, ВКП(б) ЦК Мартовский Пленумын решенийже-шамычым да ЦК ден Совнаркомын тулеч варасе решенийыштым шуктымашке ме шкенан уло вийнам пыштена. Социалистический соревнований ден стахановский движенийым эше кумдан шарена, ончыл колхоз ден колхозник-шамычын, ончыл промышленный предприятий ден промышленностысо стахановец-шамычын радамыштым шукемдена. Пасу-шамычын урожайностьыштым нӧлталшаш да общественный животноводствым виянгдышаш верч чот кучедалаш тӱҥалына.

Тыйын, Сталин йолташ, гениальный вуйлатымашет дене Марийский республикысе шемер-шамыч мемнан ончылан шындыме задача-шамычым шуктен кертыт.

Виян лийже Коммунистический большевик-шамыч партий!

Виян лийже великий Сталин!

105

ПЕРВЫЙ СОЗЫВ МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН КУМЫШО СЕССИЙЖЕ

1-й Созыв Марийский АССР Верховный Совет Кумышо Сессийын первый заседанийже нерген

ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЕРТАРЫМАШ

Очылгече, 10 июньышто, 6 час кастене, Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже, 1-й Созыв Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийже почылтын.

Сессийым Марийский АССР Верховный Совет Председатель депутат **Р. М. Мамаев** почеш.

Р. М. Мамаев йолташ Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийылан ончаш пумо вопрос-шамычым оглашатла.

Депутат **П. В. Шеин** Марийский АССР Верховный Советлан ончашыже пумо вопрос-шамычым Марийский АССР Верховный Совет Кумышо Сессийын ончышаш паша радамышкыже пурташ кушта.

Марийский АССР Верховный Совет тыгай паша радамым единогласно утверждатла:

1. 1940 ийлан Марийский АССР-ын государственный бюджетшым да 1939 ийысе бюджетым шуктымо нерген отчетым утвердитлымаш.

Марийский АССР Калык Комиссаршамыч Совет вноситла.

2. Марийский АССР Конституцийын (Основной Законын) 14-ше статьяжым ешарыме нерген.

3. Кокымшо ден Кумышо Сессий-шамыч коклаште принимматлыме да Марийский АССР Верховный Советлан утверждатлашыже подлежатлыше, Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым утверждатлыме нерген.

Сессий ончышаш паша радамжын первый пунктшо дене—1940 ийлан Марийский АССР-ын государственный бюджетше да 1939 ийысе Марийский АССР-ын государственный бюджетшым шуктымо нерген доклад дене Марийский АССР Финансе Калык Комиссар депутат **И. А. Стемасов** выступатлен.

Вара Марийский АССР Верховный Совет ончышаш паша радамын первый пунктшо дене 1940 ийлан Марийский АССР-ын государственный бюджетше нерген Марийский АССР Верховный Советын Бюджетный Комиссийжын Председательже депутат Д. Ф. Маракулинын содокладшым колыштын.

Тидын дене Марийский АССР Верховный Совет Кумышо Сессийын первый заседанийже петырналтеш.

10 ИЮНЬЫСО ЗАСЕДАНИЙЫШТЕ

6 час. Марийский АССР Верховный Совет Президиумын заседаний залыштыже оживлений. Трибуныш Марийский АССР Верховный Совет Президиумын членже-шамыч, правительствын членже-шамыч кӱзат. Президиум ӱстел тӧрыштӧ Марийский АССР Верховный Совет Председатель депутат **Р. М. Мамаев**, Председательын заместительже-шамыч — депутат - шамыч **Ю.Х. Хайруллин** ден **М.С. Воронова** верангыт.

Марийский АССР Верховный Совет Председатель депутат Р. М. Мамаев Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийжым почмылан увертара.

Сессийын ончышаш паша радамжым да паша регламентым утвердитлымек, 1940 ийлан Марийский АССР-ын государственный бюджетше да 1939 ийысе Марийский АССР-ын государственный бюджетшым шуктымо нерген докладлан мут Марийский АССР Финансе Калык Комиссар депутат И. А. Стемасовлан пуалтеш.

1940 ийлан республикын бюджетше нерген содоклад дене Бюджетный Комиссий Председатель депутат Д. Ф. Маракулин выступатлен.

Депутат-шамыч путырак кугу йывыртымаш дене, кужу жап тыпланыдыме рӱжге сово кырымаш дене, „Виян лийже Сталин йолташ!" „Ура!" кычкырымаш дене, калык-шамыч вождьлан, мемнан республика Верховный Советын первый депутатшылан — **Иосиф Виссарионович Сталинлан** да Советский правительствын главажлан, великий Сталинын верный соратникшылан, мемнан республика Верховный Советын депутатшылан — **Вячеслав Михайлович Молотовлан** саламлымашан письмам принимматлат.

11 ИЮНЬЫСО ЗАСЕДАНИЙЫШТЕ

Тенгече, 11 июньышто, 10 час эрдене, Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже, 1-й Созыв Марийский АССР Верховный Совет Кумышо Сессийын кокымшо заседанийже лийын.

Председательствоватла—Марийский АССР Верховный Совет председатель депутат Р. М. Мамаев.

Ончышаш паша — 1940 ийлан Марийский АССР-ын государственный бюджетше да 1939 ийысе Марийский АССР-ын государственный бюджетшым шуктымо нерген докладым обсуждатлымаш.

Прениыште выступатленыт — шемер депутат-шамыч Мари - Турекский райсовет исполком председатель **А. Е. Рубцов** йолташ, депутат **А. Ф. Кашников** (Куженерский район, Куженерский избирательный округ), шемер депутат-шамыч Косолаповский райсовет исполком председатель **И. Н. Фадеев** йолташ, депутат А. В. Сурьяникова (Горно-Марийский район, Козмодемьянский-Волжский избирательный округ), М. М. Румянцев (Параньгинский район, Илетский избирательный округ), шемер депутат-шамыч Параньгинский избирательный райсовет исполком А. П. Сабиров йолташ, депутат В. Е. Ерофеев (Горно - Марийский район, Кумьинский избирательный округ), Марийский АССР Местный промышленность Калык Комиссар В. Т. Морозов йолташ, депутат С. И. Иванов (Параньгинский район, Ирмучашский избирательный округ), А. И. Беляева (Мари-Турекский район, Марийский избирательный округ), Д. П. Аринхаров (Сотнурский район, Нагоринский избирательный округ), шемер депутат-шамыч Еласовский райсовет исполком председатель М. М. Апремов йолташ, депутат-шамыч Е. А. Орлова (Йошкар-Олинский район, Азановский избирательный округ), Н. П. Рябчиков (Ронгинский район, Верх-Ушнурский избирательный округ), В. И. Опыхтина (Юринский район, Юринский избирательный округ), В. И. Товашов (Моркинский район, Алексеевский избирательный округ), Марийский АССР Земледелий Калык Комиссар Л. Я. Флорентьев йолташ.

Тидын дене Марийский АССР Верховный Совет Кумышо Сессийын кокымшо заседанийже петыралтеш.

Марийский республикын самырык депутатше-шамыч перерыв годым.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): И. М. Ларина, П. Ф. Ласточкина, Е. П. Ямбаршева, В. Е Ерофеев, Е. С. Пичугина, А. Е. Кудрявцева да шенгалне шогат: М. С. Сергеева, М. А. Смирнова йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

ВЛКСМ ЦК-н XI ПЛЕНУМЖО

7—11 июньышто ВЛКСМ ЦК-н XI пленумжо лийын. Пленум тыгай вопрос-шамычым обсуждатлен.

1. Комсомольский актив дене пашам саемдымаш нерген да комсомольский аппаратын пашажым соответствующий перестроитлымаш нерген;

2. Комсомольский организацийлаште членский взносым тӱлымаш состояний;

3. Колхозлаште водоем-шамычым ыштыме шотышто колхозный комсомольский организаций-шамычын пашашт нерген.

Первый вопрос шотышто доклад дене ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. Михайлов йолташ выступатлен.

Михайлов йолташ, комсомольский актив дене пашам саемдымаш да комсомольский аппаратын пашажым соответствующий перестроитлымаш нерген вопрос пеш кугу значенийым иметла манын, палемда. Мут формальный перестройка нерген огыл, кунам ӱстел шамычым вашталтен шындылмаш да кабинет-шамычым вашталтымаш дене ограничитлалтыт, а молодежь дене комсомолын связьшым виянгдымашке, элын пӱтынь государственный ден озанлык пашаштыже комсомолын утларак активно участвоватлымашкыже, комсомольский организаций-шамычын тейностьыштым, боеспособностьыштым, дисциплинированностьыштым нӧлталмашке виктарыме, существожо денак перестроитлымаш нерген ойлалтеш.

Докладчик комсомольский организацийын кушмыжо нерген, элын политический ден хозяйственный илышыштыже тудын активно участвоватлымыже нерген характеризоватлыше цифра-шамычым ончыкта. Пытартыш кок ий жапыште (1938 ий 1 январь гыч 1940 ий 1 январь марте) комсомол кок пачаш—4.970 тӱжем ен гыч 10. 223 тӱжем ен марте кушкын. Шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлымашлан ямдылалтмаште 2,5 миллион комсомолец участвоватлен. Всесоюзный ял озанлык выставкын 350 тӱжем участникше гыч 150 тӱжем енже—молодежьын представительже - шамыч. Да лу тӱжем дене комсомолец-шамычым партийный, советский да моло руководящий пашашке выдвигатлыме.

ВКП(б) XVIII с'езд комсомол ончылан серьезный задачым шынден — элын государственный ден политический пашаштыже утларак активно участвоватлаш. Тиде задачым активын участвоватлымыже деч посна успешно решатлаш ок лий. Докладчик тиде задачым шуктымашлан мешайыше ситыдымаш-шамычым чоткыдын критиковатла. Ситыдымаш-шамыч гыч основнойжо—комсомольский аппаратысе штатшамычын утыжым кугу улмашышт. Тиде организацийын пашаштыже участвоватлымаш деч активым ойырымашке конда. Пашашке активым шупшмаш олмеш, платный пашаенгшамычым тудын верч чылаже ышташ тыршат. Шуко обком-шамыч шукыракшым платный пашаенгжым ӱшанат. ВЛКСМ ЦК обком - шамычын 103 решенийыштым налын, нуно штат-шамычым кугемдаш йодыт. Инструктор-шамычым, зав. зам-шамычым требоватлат. Туге гынат, пашашке внештатный манме инструктор - шамычым велэ огыл, но пленум член - шамычымат огыт шупш.

Первичный организацийлаштат освобожденный пашаенг-шамычым шукырак, тидын годымак предприятий-шамыч счетеш шындылаш тыршымаш уло. Ленинградыште, примерлан, тыге 300 утла платный пашаенг кучалтеш.

Пуэн овартыме штат-шамыч комсомольский аппаратым масса-шамыч деч торлымашке, бюрократический заседательский суетяшке, кадр-шамычым шинчымашке, молодежьым выдвигатлаш лӱдмашке кондат.

Михайлов йолташ, кызыт главный задача — комсомольский организаций-шамычын активный пашашкышт шӱдӧ тӱжем ен дене у активым шупшаш манын, палемда.

— Комсомольский аппарат пашам туге организоватлышаш, — манеш докладчик, — кажне комсомолец, кажне организаций коммунистический общественный ыштышаште шкенжын вийже ден шинчымашыжым пӱтынек ончыктен кертше.

Михайлов йолташ тугак комсомольский организацийлаште дисциплиным решительно пенгыдемдаш, комсомолец-шамычым, пӱтынь молодежьым военно-физкультурный воспитатлымаш шотышто пашам вож гычак перестроитлаш кӱлешым палемда.

Пленум обсуждатлыме вопрос-шамыч дене решений-шамычым принимматлен.

Сай канен, сайын тунемаш тӱҥалына

Тений мый 6-шо классым успешно тунем пытарен, 7-ше классыш вончышым. Кызыт ме каникулышто улына. Шушаш тунемме ийым эше сай результат дене эртараш вийым чот погаш тыршыман.

Ме жапым тӱшкан, организованно эртарена. Олыкыш, чашкерыш экскурсий дене коштына, а южгынам, физкультурный модышым организоватлена.

Вашке йӱштылаш тӱҥалына. Садлан кызыт йӱштылаш, кечеш могырым калитлаш верым ямдылена.

Моло яра жапем художественный литературым лудаш ойырем. Шукерте огыл Щорс нерген лудын пытарышым, кызыт Чапаев нерген лудам. **И. Захваткин.**

Пектубаевский район, Кадамский неполный средний школа.

Таче лагерь почылтеш

Таир ерын кечывал вел серыштыже весела чуриян йоча-шамыч модын курштальштыт. Ынде 5 кече лиеш, 194 пионер-шамыч каникул жапыштым лагерьыште веселан да культурно эртараш погыненыт.

Таче нунын поснак весела кече. Кузе весела лияш огыл, вет таче лагерьыште куанымашан пайрем — лагерь почмашым эртарат.

12 час жапыште, торжественный обстановкышто лагерь почылтеш. Тачысе кече гыч мачта мучаште йошкар флаг лойгалташ тӱҥалеш.

Торжественный часть деч вара тӱшкан модмаш, куштымаш, волейбол да футбол дене модмаш лиеш.

Кастене первый костер эртаралтеш. **И. Краснов.**

Марпединститутын студентше-шамыч экзаменлан ямдылалтмышт годым.
Снимкыште (шола гыч пурлашке) шинчат: Н. И. Арефьев, В. А. Блинов, Г. М. Токтаева, О. М. Соснина да А. И. Смирнов; шогат: В. Ф. Мишенков ден Н. И. Корбут.
Фото М. Чуршуковын.

Школым у тунемме ийлан ямдыленыт

Кузнецовский неполный средний школа (Ново-Торъяльский район) у тунемме ийлан чыла шот денат тӱрыс ямдылалт шуын. Школа чылаже 600 кубометр пуым ямдылен, тышечын 100 кубометржым пӱчкеден шелышт оптымо. Угыч 20 партым, кум классный доскам да ятыр учебно-наглядный пособийым налме. Ученик-шамычлан тетрадь, карандаш, ручка да пера-шамыч ситышын улыт. Физика, химия предмет-шамыч дене прибор-шамыч кӱлыт ыле, кызыт нине прибор-шамычымат налме.

Тылеч посна, 1940—41 тунемме ийлан школыш кошташ шушо ийготан йоча-шамычлан учетым ыштыме.

Тыгак Эркансолинский начальный школа (тиде районак) заведующий Ф. Т. Веденькин йолташ у тунемме ийлан школым сай ямдылен. План почеш 150 кубометр пу кӱлеш ыле гын, кызыт 170 кубометрым ямдылен шуктымо. Тиде школышто ученик-шамычлан кажне ийын шокшо кочкышым пукшат. Школа шушаш тунемме ийланат тидым ыштышаш. Садлан кызыт школа пакчаш паренгым, тӱрлӧ овощым шындыме.

П. Веденькин.

„Таир“ лагерьыш канаш кая

Аринский неполный средний школын 7 классыште тунемше (Моркинский район) Белков Саню тенийсе тунемме ийым отлично тунем пытарыш.

Тудо тунемме ий мучко ик „посредственно“ отметкымат налын огыл, эре „хорошо“ да „отлично“ отметка дене гына тунемын.

Испытанийым отлично сдатлымыжлан, школа дирекций тудлан похвальный грамотам да республиканский пионерский „Таир“ лагерьыш канаш каяш путевкым пуыш.

— Мый „Таир“ лагерьыш каен, жапем культурно да веселан эртараш тӱҥалам,— манеш Белков Саню. **З. К.**

Каникулым эртараш договорым ыштат

Леве мардеж шыман пуалеш. Сад лонгаште шинчыше Куракинский средний школын (Параньгинский район) классышкыже йошкар галстукан кок весела рвезе толын пурышт. Нуно коктынат 8-ше классыште тунемынит, таче идалык мучко тунемме результатыштым палаш толыныт.

Икмыняр жап эртымеке, классышке моло тунемше-шамычат толын пурышт. Ондак толшо кок рвезыже кутыраш тӱҥалыч:

— Вася, — мане Федя — тунеммаштына коктын соревноватлышна да кок ончыл верыш лекна. Айда кенеж жапымат веселан эртараш договорым ыштена.

— Тиде нерген, мый школыш толмына годымак каласынем ыле, — вошттылалын пелештыш Вася.

Изиш кутырымекышт, нуно кенеж жаплан тыгай обязательствым нальыч:

„Яра жапым арам эртараш огыл. Сылне литературым, газета да журнал-шамычым лудаш. Йоча-шамычым поген тӱрлӧ модмашым, йӱштылмашым, кол кучымашым, походым (чодраш, олыкыш), физкультурный соревнованийым организоватлаш. Колхозышто пырдыж газета лукташ да колхоз пашаште полшаш. Родитель-шамычлан ӱчкыдын газетым журналым лудаш. Моло пионер-шамычымат тыге каникул жапым эртараш ӱжына“.

Моло тунемше-шамычат, нунын ужмаштын куанен вашлийыч. Шке ӱмбакышт обязательствым нальыч да шукташ лийыч. **И. Соколов.**

ФИЗКУЛЬТУРНИКЫН ВСЕСОЮЗНЫЙ КЕЧЫЖЛАН ЯМДЫЛАЛТСА

Советский столицын шӱмжӧ — Йошкар площадь — 18-ше июльышто нигунам ужмыдымо чия-шамыч дене пеледалтеш. Тышан бронза тӱсан айдеме капдене ыштылтше пеш сылне тӱрлем-шамыч вучыдымын кушкыт, стадион-шамыч шочыт, икте почеш вес гимнастический упражнений-шамыч ышталтыт. Кеч могай тушман дечат родинам аралаш ямде улшо мемнан физкультурный молодежь мавзолейын трибунышко воктечын, Сталин йолташ да тудын лишыл соратникше-шамыч воктечын рын тошкалын эртен кая.

Партий ден правительство молодежьым физически воспитатлашлан, молодежь коклаште вийым, ловкостьым, выносливостьым, писылыкым, смелостьым воспитатлашлан кугу вниманийым ойырат. Самырык патриотын созидательский пашажлан да родинан тушманже-шамычым шалаташлан кӱлшӧ качествым партий ден правительство воспитатлат.

Физический культурын значенийже нерген Ленин ден Сталин эреак палемденыт. Революцийын первый ийлаштыжак Ленинын подписатлыме декретше-шамыч кокла гыч,—всеобщий военный обучений нерген декретыште — физический культурын пеш кугу рольжо нерген ойлалтеш.

1920 ийыште комсомолын кумышо съездшын решенийыштыже ончыкталтын: физический культура молодежьым производственный деятельностылан да социалистический отечествым вооруженно аралашлан ямдылыме корно дене виянгаш. „Таза кап-кылан, весела, Советский элыя куатшым кӱлеш кӱкшыш нӧлтал кертше да тудым тушман деч арален моштышо у пашазе поколенийым куштымо“ нерген ВКП(б) XVI съездыште Сталин йолташын ыштыме указанийже, мемнан молодежьым трудовой деятельностылан да родинам аралашлан ямдылымаште физический, культурын тӱҥ задачыжым ончыкта.

1931 ийыште илышыш пуртымо ГТО комплекс СССР-ыште физический культура кушкашлан ончыкылык программа лийын.

Мемнан элысе физкультурный движений шагал огыл успехым иметла. Шудо тӱжем дене спортсмен коклаште лу дене талант-шамыч ойырлалтыт. Нунын лӱмыштым мемнан элыште веле огыл, Советский Союзын честьшым чаплын аралымаш нерген граница вес велнат палат. Футболист Григорий Федотов, Анатолий Акимов, Андрей Старостинын, шахматист Ботвинник ден Левенфишын, пловец Бойченко ден Мешковын, гиревик Куценко, Амбарцумян, Попов да Шатовын, боксер Королев да Михайловын, стрелок Андреев ден Шешуковын, шестовик Озолин, Раевский да Дьячковын, бегун изак-шоляк Знаменский-шамычын, Пугачевский, Турова да Васильева, метательница Н. Думбадзе да лу дене моло спорт мастер-шамычын ончыктымо выдающий международный спортивный результатышт мемнан элын гордостьшо улыт. Нуно мировой спортивный рекорд налашлан первый ошкылым ыштеныт. Нунын деке тӧр лияш тӱжем дене самырык физкультурник-шамыч тыршат. Кызыт мемнан сай мастерна-шамыч физкультурникын кокымшо Всесоюзный кечыжлан ямдылалтыт. Тиде кечым у спортивный сеҥымаш-шамыч дене вашлияш тыршат.

Физический культура кушмаш братский республикылаштат нигунам ужрыдымо темп дене кая. Царизм годым спортын национальный видше-шамыч, национальный культурын чыла проявленийже гаяк, чаманыдегече темдалалтыныт. Кызыт грузинский „лело“ модыш, киргизский „байга“, казах-шамычын „кок-пару“ соревнованийышт да лу дене молат эшеат виянгаш улыт.

Калыкын братствыжлан символизироватлен, тений Йошкар площадьыш луат-кок союзный республикын спортивный колонныжо-шамыч лектыт.

Физкультурный парад-шамыч — советский калыкын боевой да мобилизационный готовностьшым всенародный ончымаш. Физкультурник кечын мемнан элнан площадлаштыже маршироватлыше-шамыч шке спортивный мастерствоштым веле огыл демонстрироватлат; нуно—мемнан молодежьын миллионло представительже-шамыч, шке ныштым ончыкылык бойлан закалятлыше-шамыч улыт. Нуно советский физкультурный движенийын успехше нерген, шӱдӧ тӱжем ГТО значкист-шамыч нерген, советский спортсмен-шамычын у рекордышт нерген рапортоватлаш тӱҥалыт.

Физкультурникын Всесоюзный кечыжлан ямдылалтмаш, физкультурный пашан ситыдымаш-шамычым пытарен, чыла пашам кӱшкырак нӧлталшаш. Физкультурный пашан ик тӱҥ ситыдымашыже тыште: тудо мемнан элын военный куатшым пенгыдемдымаш задача дене шагал кылдалтын. Физкультурым военизироватлымаш эше спортивный общественный тӱҥ заботыжо лийын шуын огыл.

(Мучашыже 4-ше стр.)

106

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА - ШАМЫЧ

Муссолинин выступленийже

Рим, 10 июнь. (ТАСС). Стефани агентство Муссолинин ойлымыжым увертара. Муссолинин ойлаш тӱҥалмыже годым, Италийын войнаш ушнымыжо нерген уже английский ден французский посол - шамычлан нота-шамычым вручитлыме манын, увертарен.

Кодшо ийын октябрьыште Гитлерын ыштыме мирный предложенийже - шамычым Англия ден Францийын отклонитлымыштым палемден, Муссолини тыге каласен: „Но чыла тиде уже эртыше. Ме таче военный жапысе чыла рискыш да жертвыш каяш решитлен улына".

Умбакыже тудо тыге каласен: „Континентальный ден морской граница-шамычын проблемыштым разрешитлышашлан Италия шке кидышкыже оружийым налеш". Муссолини тыге заявитлен: Италия „тудым Средиземный теҥгызыште тӱнчыктарен шогышо территориальный военный шинчырым шалатынеже да океаныш лекме эрыкан корным иметлынеже". Муссолини пытартышлан тыге каласен: „Кызыт, кунам шеревам кудалтыме да шеҥгелнына кӱвар-шамыч йӱлалтыме улыт, мый каласем: Италия теҥгызыште але мландыште тудын дене йыгыре улшо моло государство-шамычым конфликтыш шупшылаш ок шоно. Пусть Швейцария, Югославия, Турция, Египет, Греция тиде мутым шотыш налыт".

Швейцарский границыште германский войска-шамычым чумырымаш

Лондон, 10 июнь. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентство тыге увертара: Швейцария, очыни, „але кызытсе гай кугу шучкылыкыште тений Европышто война тӱҥалме годсек нигунамат лийын огыл". Шварцвальдыш у германский войска-шамыч толыныт, швейцарский границыште кызыт нунын численностьышт чылаже 20 дивизий. Агентство тыге ончыкта: кызыт германский ден итальянский границылаште 400 тӱжем еҥан швейцарский войска-шамычым чумырымо. Тидын деч посна эше 100 тӱжем еҥан швейцарский войска-шамыч парашютист-шамыч ваштареш, да тыгак „визымше колонна" ваштарешат кучедалаш ямде улыт.

Парижыште осадный положенийым увертарыме

Лондон, 10 июнь. (ТАСС). Рейтер агентство тыге увертара: тачысе кече гыч Париж осадный положенийыште увертаралтын. Министерство штат-шамычым провинцийыш эвакуироватлымаш каен шога. Правительстве эн видный руководительже-шамыч столицеш кодыт. Теҥгече йӱдым Парижын предместьеже-шамыч, утларакшым кӱртньӧ корно узел-шамыч виян бомбардировкыш логалыныт.

Художник М. А. Смирнов йолташ Марийский АССР Верховный Советын залжылан „В. И. Ленин молодежь коклаште" панном сӱретла.

Снимкыште: Смирнов йолташ паша ыштымыже годым.

Фото М. Чуршуковын.

КУМ ВОДОЕМЖО УЛО

Сталин лӱмеш колхозын (Пектубаевский район, Сосновский сельсовет) кум водоемжо уло. Нунын кокла гыч иктыже ик гектар площадян.

Тиде водоемын пӱяжым тений шошым кугу вӱд мушкын нангаен ыле, колхозник-шамыч тиде пашалке дружно пижын, пӱям кызыт угыч пӱяленыт. Адак тиддеч посна кок памашым эрыктыме.

Молодежын яра жапшым культурно да веселан эртарашлан, колхозный водоем воктелан вашке чапле клубым строитлен пытарат.

М. Иванов.

Тӱжем колым колталтеш

5 июньышто Параньгинский район „У корно" колхозысо колхозник-шамыч Воровежский область „Железнодорожник" артельысе колхозник-шамычын обращенийыштым обсуждатлышт. Тиде обращенийым обсуждатлымеке, колхозник-шамыч, колхозышто водоем ситышын лийже, манын, кум коремысе вӱдым пӱялен, келгемдаш пижыч. Тиде пӱялашке 1000 колым колталтеш да корем сер мучко тӱрлӧ пушеҥгым шындат.

Тиддеч посна, колхозын вакш ерже уло. Тиде ерышкат колым колташ да ер сер мучко пушеҥгым шындаш палемдыме. Колхозышто тыгак тошто водоем-шамычым тӧрлатымашат виян кая.

С. Рельцев.

Корно ыштымаште активно участвоватлат

Ронгинский район „1 март" колхозысо комсомолец-шамыч чапле корно верч кучедалмаште активно участвоватлат.

Комсомолец-допризывник И. А. Иванов корно ыштымаште паша нормым 115 процентлан тема. Тыгак И. Березин, И. Семенова, И. Никитина да молат паша нормым 110 процент марте темат.

Н. Иванов.

Примерный письмоносец

Марий-Солинский почтовый отделенийын 2 участкыштыже (Сернурский район) письмоносецлан 60 ияш колхозник Д. К. Кузьмин ышта. Тудо шке пашажым честно шуктышаш верч тырша.

Кузьмин йолташ шке участкыштыже 96 экземпляр тӱрлӧ газетым, журналым шарен. Нунын кокла гыч 26 экземпляр „Марий Коммун", 10 экземпляр „Рвезе Коммунист", 22 экземпляр „Ямде лий" да моло газета-шамычым шарен.

Моло самырык письмоносец-шамычланат Кузьмин йолташын пашаже пример улеш.

Ф. Дмитриев.

Нормым сдатлышт

Кузнецовский неполный средний школышто (Ново-Тор'яльский район) 71 ученик испытаний жапыште ПВХО ден ГСО значоклан нормым сдатлышт. Нунын кокла гыч 41 ученик „отлично" да молыжо „хорошо" отметкылан сдатленыт.

П. Веденькин.

ФИЗКУЛЬТУРНИКЫН ВСЕСОЮЗНЫЙ КЕЧЫЖЛАН ЯМДЫЛАЛТСА

(МУЧАШ)

Физкультурым военизироватлаш—тыгай кызыт тӱҥ задача.

1933 ий 8 октябрьыште комсомоллан 15 ий теммылан посвятитлыме Ленинградский комсомольский активын торжественный заседанийыштыже выступатлышыжла Киров йолташ ойлен:

„Йолташ-шамыч, тендан союзда вич миллион еҥым иметла. Но вет тиде тыгылай еҥ огыл, а комсомолец - шамыч, да тыгылай комсомолец шамычат огыл, а комсомолец-левинец-шамыч. Вот те кызыт ик минутлан шоналтен ончыза: мемнан коммунистический партийлан, пашазе класслан да мемнан социалистический стройкылан лу кӧргысӧ торыкышкышт шумеш преданный улшо нине вич миллион еҥ-шамыч Советский Союзын независимостьшым аралаш кӱлшӧ чыла средства дене сайынак владетлаш тунемыныт,— ыште мый тендан деч, йолташ-шамыч, йодам: **моткоч кугу великий Ленинский отрядым сӱмырал шуэн кертше вийым тӱняште иктаж вере муаш лиеш мо?** Мый шоҕем, тыгай вийым муаш ок лий, утларакшым тунам, кунам ме тунемшылан да военный наукылан кӱлеш вниманийым ситышын ойырена".

Комсомольский организаций-шамычын пашашт—молодежым физический ямдылаш да закалитлаш, рвезе ден ӱдыр - шамычлан военный искусство тамым пуаш, военный специальность дене овладеватлымаште нунылан полшаш. Тидын куатле рычагше—физический культура. Массовый походым, военно-тактический модышым да соревнований шамычым эртарыман.

Физкультурникын Всесоюзный кечыжлан ямдылалтмыштла комсомольский организаций - шамычлан спортивный общество-шамычын политико - воспитательный пашам виянгдыман, физический культурым пропагандироватлымашым организоватлыман, коммунистический воспитанийын ойырлалтдыме ужашыже семын, тудын значенийжым умылтарыман.

Правительствын утвердитлыме ГТО комплекс СССР - ыште физический культурын основыжо лийын да спортивный общество-шамычын пашаштым перестроитлаш йодеш.

Физкультурный движенийын основной резервшылан мемнан колхозный ял шотлалтеш. Кызыт шӱдӧ, тӱжем яллаште физкультурный коллектив шамыч ыштылалтыт. Всесоюзный ял озанлык выставка лӱмеш эртарыме спортсмен-шамычын соревнованийышт колхозласе спортивный илышым эшеат ылыжтыш. Районный кросс, областной соревнований-шамыч яллаce спортсмен шамычым тӱжем дене авалтат.

Но признатлаш кӱлеш: колхозласе физкультурный движенийым эше шеҥгелан кодеш. Колхозлаште 10 процентыштыже гына физкультурный коллектив - шамыч улмым нормальный положенийлан шотлаш лиеш мо? Оласе комсомолец-шамыч колхоз, совхоз да МТС пелене физкультурный коллектив - шамычлан физкультурникын Всесоюзный кечыжлан ямдылалтмаште полшышаш улыт. Тиде кечылан спортивный коллектив-шамыч утларак шукемшаш улыт.

Школысо физкультурым виянгдымаштат пашам ятыр ыштыман. Пытартыш ийлаште йоча спорт путырак шарлен. Туге гынат, школьник-шамыч коклаште спортивный паша тунемме ий годым велэ ышталтеш. Кеҥежым, шукыж годым, школласе физкультурный паша виянгшаш олмеш, шула велэ. Олаш кодшо, пионерский лагерьлашке кайдыме йоча-шамыч дек посна кугу вниманийым ойырыман. Тунемше-шамычлан эрдене стадионлаште физкультура дене заниматлымашым, школа пелен площадькым, кугу пӧртын кудовечыже пелен спортивный коллективым организоватлыман, спортивный пайремым, походым да экскурсийым, военно-тактический модышым да соревнованийым эртарыман — вот комсомольский ден физкультурный организаций-шамычын разрешитлышаш задачышт.

Физкультурникын Всесоюзный кечыжлан ямдылалтме пашам эртарымашым комсомол сайынак вуйлатышаш.

Секций-шамычын шашаштым отлично организоватлаш, молодежын кумда массыжым спортивный обществылашке шупшаш кӱлеш. Предприятийлаште, учебный заведенийлаште, колхоз ден совхозлаште ГТО значоклан нормым массово сдатлымаш, эн сай стрелок, велосипедист, гранатометчик, городошник-шамычын соревнованийым эртарымаш, заводской, районный, городской соревнований, кросс, военный модыш, поход-шамыч да тулеч молат — теве мо дене физкультурникын Всесоюзный кечыжым вашлийман. Комсомол физкультурникын кечыжлан отлично ямдылалтшаш да эртарышаш.

Б. Крылов,

ВЛКСМ ЦК-н военно-физкультурный отделжын инструкторжо.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР 539. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.